

MEDIAOORLOG

"Ceux qui peuvent vous faire croire en des absurdités pourront vous faire commettre des atrocités" - Voltaire

Door Victor A.C. Remouchamps luitenant kolonel (b.d.)

Politiek en militair analist

Als immigrant hier in Litouwen ontkom ik er niet aan om regelmatig naar de Russische media te luisteren en te kijken. Bovendien word ik als buitenlander vaak in discussies betrokken wanneer het gaat om de veiligheid van de Baltische landen, maar vooral Litouwen, de voor- en nadelen van het lidmaatschap van de EU en de NAVO, en, heel opmerkelijk de nog steeds in brede kringen bestaande waardering voor het "grote, machtige en rechtvaardige broederland; Rusland!".

Ook in televisieprogramma's wordt in discussieprogramma's nog steeds regelmatig aandacht geschonken aan de voordelen die de bevolking had van het Sovjet systeem, waar

- Studeren gratis en zonder quota mogelijk was,
- Het "huren van een woning" een kapitalistisch uitbuitingsmechanisme was,
- Gas-water en elektriciteit tegen minimale kosten werden aangeboden.
- Waar elke inwoner recht had op gratis vakanties, die weliswaar slechts in een beperkt aantal landen en onder ietwat primitieve omstandigheden kon worden doorgebracht.
- Waar "werkeloosheid" een onbekend fenomeen was. Iedere afgestudeerde in het bezit van een diploma, kreeg een lijstje met tien namen mee van instituten of bedrijven waar hij zich kon melden. Na een zorgvuldige selectie door de sollicitant werd besloten om naar één van die potentiële werkplekken te gaan en werd zonder problemen ook aangenomen. De directeur of bedrijfsleider was verplicht de sollicitant te contracteren.
- Waar iedereen van een volledige kosteloze medische zorg genoot.
- Waar iedereen op het eind van zijn of haar loopbaan, een (hoewel bescheiden) pensioen kreeg.

En, tot mijn stijgende verbazing wordt die mening niet alleen vertolkt door oude, verstokte, voormalige communistische leiders en hun meelopende kompanen, maar ook de jongere garde van "dertig-plus" hoor ik nog regelmatig de resultaten van deze achterhaalde propaganda vertolken. En omdat anno 2015 in de pers en tijdens televisieprogramma's regelmatig reacties verschijnen die de verschrikkingen van het communistisch systeem proberen te minimaliseren of te verdoezelen, ben ik me eens gaan verdiepen in het

succesvolle systeem dat de communisten gebruikten om de bevolking zo volgzzaam te krijgen: De “Propaganda”!

Nu is propaganda als middel bij vriend en vijand een normaal dagelijks te gebruiken instrument, bedoeld om aanhangers te winnen voor politieke standpunten. Het verschil tussen de Russische variant en die van het Westen is dat er in het Westen controle beschikbaar is om de gebruikte argumenten te toetsen. Informatie die selectief bepaalde feiten benadrukt of achterwege laat, wordt door een vrije pers gecontroleerd en aangepakt. Het gevolg is dat wanneer een argument valselijk wordt gebruikt, dit een omgekeerd effect kan hebben op de verspreider van de informatie.

Dokter Joseph Goebbels met zijn Ministerie van Openbare Voorlichting en Propaganda bleek in staat om het overgrote deel van de Duitse bevolking tijdens de Tweede Wereldoorlog tot aan de laatste dag van de oorlog volledig te kunnen misleiden.

Toen Vladimir Putin in 2004 voor de tweede keer aantrad als president van de Russische Federatie, besloot hij om Goebbel’ s adagium “*Standort macht Standpunkt*” opnieuw te introduceren. De uitspraak betekent zoveel als “een mening wordt gevormd door de plaats waar men zich bevindt”. Met andere woorden, afhankelijk van de plaats van de waarnemer, is, wat voor de één propaganda is, voor de andere gewoon de waarheid.

Vanaf 2004 werd Putin ’s afkeer van het Westen steeds sterker. Voornamelijk gevoed door de vaststelling van het Kremlin dat Rusland was gedegradeerd van een “supermacht” in een “regionale macht” en tegelijkertijd ook de gebleken Westerse onwil om naar Russische argumenten te luisteren, zoals bleek tijdens de Kosovo-affaire waarbij bondgenoot Servië door het Westen voor de zoveelste maal werd vernederd.

Putin stelde voor zichzelf vast dat hij zijn houding ten opzichte van het Westen moest gaan aanpassen. En daarvoor moest hij zich kunnen verzekeren van de steun van het publiek. Om dat te bereiken werd er vanaf dat moment van alles aan gedaan om de openbare mening binnen de richtlijnen van het Kremlin te krijgen.

Dat geschiedde met de hulp van dwang, agitatie, intimidatie en maffiaomkoop-praktijken. Het resultaat is dat na tien jaar intimidatie de belangrijkste televisiestations ORT, RTR/Rossvia 1 en NTV en de grootste kranten: “Izvestia”, “Kommersant”, “Argoementi i Fakti”, “Pravda” en “Mosnews”, onder staatscontrole zijn gekomen, of eigendom zijn van Kremlin-afhankelijke oligarchen¹.

Daarmee is het Kremlin in staat om regime-vijandelijke of onvriendelijke informatie te stoppen of te verhinderen, zodat er geen sprake meer is van objectieve onderzoeksjournalisten.

In algemene zin wordt Rusland in de berichtgeving uitgebeeld als een fort.

Met rond zich de verzamelde vijanden, waaronder natuurlijk de Verenigde Staten, de Europese Gemeenschap de NAVO en haar meelopers zoals Australië en Canada, de belangrijkste tegenstanders zijn. Vrijwel onophoudelijk worden deze vijanden

¹ Het staatsbedrijf “Gazprom” is eigenaar van veel TV stations en van de meeste belangrijkste kranten.

geportretteerd als slinkse ondergrondse krachten die allen uit zijn op Rusland' s grondgebied en haar grondstoffen. Na een strijd van meer dan tien jaar is het Russische volk een collectieve angstneurose aangepraat, die er voor gezorgd heeft dat het grootste deel van de bevolking zich rond president Putin heeft geschaard omdat die heeft beloofd om de belangen van de Russen, waar ook ter wereld met alle mogelijke, zelfs nucleaire middelen te verdedigen. Russen wordt verteld dat ze bereid moeten zijn om zich eensgezind aaneen te sluiten rond hun president om hem in die belangrijke taak te steunen.

Zelfs al zou de bevolking daarvoor een belangrijk deel van hun welvaart moeten opgeven!

Het volk wordt gebombardeerd met artikelen uit de periode van de "Grote Vaderlandse Oorlog²", zoals de Tweede Wereldoorlog door de Russen wordt omschreven en waarbij de Russen het met succes hebben opgenomen tegen de "fascistische³" tegenstander, waarbij nadrukkelijk wordt vergeten of geminimaliseerd dat het Westen in die strijd een dominante rol heeft gespeeld⁴. Er wordt verhaald van de offers die hun ouders en hun grootouders bereid waren op te brengen. Een bereidheid die op dit moment opnieuw van de huidige generatie wordt verwacht. Opvallend is dat het Westen zich van die publieke manipulatie nauwelijks iets heeft aangetrokken. Lang werd het "nieuwe" Rusland als een bondgenoot gezien, die weliswaar nog een paar schoonheidsfoutjes uit de tijd van de Sovjet Unie had geërfd, maar inmiddels een gewaardeerde medestander is geworden in ontwapeningsinitiatieven, en die (opnieuw samen) met het Westen aan een betere en veiliger wereld zou werken. Dat beeld werd langzamerhand diffuser toen bleek dat Putin een volstrekt andere politieke richting wilde opgaan waarin het Westen niet meer als een bondgenoot, maar als een potentiële vijand werd omschreven, waarvoor met bakken geld uit de olie- en gasindustrie de staatsmedia werden gesubsidieerd om het standpunt te vertolken dat Rusland weer dezelfde positie zou moeten terugkrijgen die de Sovjet Unie had in de periode voor 1989. Er werd een daadwerkelijk mediaoorlog gelanceerd waarbij de voornaamste Engelstalige zender *Russia Today* (later omgenoemd naar *RT*⁵) tezamen met het TV station "*Sputnik*" met het media-offensief begon. Geld speelde in deze oorlog geen rol⁶ en het aantal Westen-onvriendelijke programma's nam hand over hand toe. Even kwam er een kink in de kabel toe Rusland de Krim annexeerde en Oekraïne binnenviel. *RT* had de grootste moeite haar internationale publiek te overtuigen van de rechtvaardigheid van deze nieuwe hybride oorlog. De grootste tegenslag voor de media-politiek van het pseudo-pacifistische standpunt van *RT* was het neerschieten van de MH-17

² Die in de Russische geschiedenisboekjes in 1941 begint en met de val van Berlijn in 1945 is afgelopen en die zonder enige hulp van buiten is gewonnen, hoewel er tijdens de konvoien van het Westen naar Rusland in vier jaar tijd onder meer, meer dan achtduizend Nederlandse zeelui zijn omgekomen.

³ Een kwalificatie die ik al in eerdere artikelen heb besproken en die gemakshalve door de Russische propagandamachine wordt gebruikt om elke tegenstander van Putin (en dus van Rusland) te kwalificeren

⁴ Zo wordt in de geschiedenisboekjes geen aandacht geschonken aan de landingen op Normandië van 6 juni 1944.

⁵ Michail Lesin, de oprichter van *RT* was als minister voor de Russische Nieuwsmedia, stelde in 2004 Putin voor het Russische internet volledig over te nemen.

⁶ *RT* heeft een groter budget dan de BBC. Geld voor de Russische propagandaoorlog wordt met ruime handen uitgegeven aan universiteiten, denktanks, actiegroepen, ultrarechtse en ultralinkse politieke partijen.

boven Oekraïens grondgebied. Een terreurdaad die inmiddels door vrijwel de gehele wereld wordt geaccepteerd als een actie waarvoor Rusland de verantwoordelijkheid draagt.⁷ De belangrijkste doelstelling van het media-offensief was om zo veel mogelijk verdeeldheid te zaaien onder de Westerse landen. Een doelstelling die volledig onderuit gehaald is want het Westen heeft zich nimmer zo solidair getoond als voordat de hybride oorlog van Rusland in 2004 begon.

Het is echter overduidelijk dat in Putin' s hybride oorlog, propaganda een van zijn best functionerende instrumenten is. Putin stamt uit een periode waar in de Sovjet unie "Active maatregelen" (активные мероприятия) door de Sovjet veiligheidsdiensten (Cheka, OGPU, NKVD, KGB, FSB) werden en worden gebruikt om ontwikkelingen in het binnen- zowel als in het buitenland te manipuleren. Die "Actieve maatregelen" varieerden van mediamanipulatie, het verspreiden van desinformatie, het "behandelen" van zogenaamde officiële documenten tot aan het vermoorden van tegenstanders.⁸

En vooral het manipuleren van de media die gericht zijn op binnenlandse consumptie hebben inmiddels een bedenkelijk niveau gekregen. De "Mythe-fabrieken" verspreiden berichten, die slechts halve waarheden bevatten, die verhalen van Westerse samenzweringen, onzinnige en lasterlijke beschuldigingen en pure leugens lanceren in nieuwsuitzendingen, zogenaamde historische documentaires, en politieke discussieprogramma's op een manier die voor ons Westerlingen slechts lachwekkend overkomt en nauwelijks te begrijpen zijn voor een niet-Russisch sprekende toeschouwer. Over het algemeen maakt de Russische propagandamachine gebruik van argumenten met een Orthodox fundamentalistisch⁹ karakter, een negentiende eeuws Europees

conservatisme¹⁰, een twintigste eeuws Rusland emigranten nationalisme¹¹, integraal traditionalisme¹², Bolsjewistisch dualisme¹³ en vooroorlogse Sovjet verheerlijking.

Kortom de Russische variant van het Duitse nationaalsocialisme, het "nationaal-conservatisme" dat schaamteloos de klok teruggedraait en de

⁷ Overigens is de overgrote meerderheid van de bevolking (98%) er van dat het neerschieten van het vliegtuig eerst door de Oekraïense luchtmacht werd uitgevoerd, doch toen na de bewijzen van het Nederlands onderzoek werd vastgesteld dat het toestel door een geleid wapen was geraakt, werd de mening bijgesteld en werd een Oekraïense BUK verantwoordelijk gesteld. (een eenvoudig te weerleggen argument omdat de "warhead" die gebruikt was, niet in het bezit was van het Oekraïense leger.)

⁸ Het vermoorden van Boris Nemtsov was geen incident, maar een deel van een systeem van vergelijkbare moorden om tegenstanders de mond te snoeren.

⁹ The Russian State has the advantage that it is directly government by God (Plaatsvervangend Minister President: Rogozin)

¹⁰ Antirevolutionaire stroming gebaseerd op autoriteit en trouw aan de staat.

¹¹ Verheerlijking van het "moederland"

¹² Het vasthouden aan "eeuwige" normen en waarden.

¹³ Een simplificering van de goede(Bolsjewistische) zijde en het slechte(de rest van de wereld)

geschiedenis manipuleert voor binnenlandse Russische consumptie.

Het gevolg is dat, gemeten aan haar militair potentieel, één van de machtigste landen ter wereld, leidt aan een collectieve nationale paranoia.

Angst alom over de toenemende onveiligheid en diep wantrouwen ten opzichte van het “buitenland”, de Verenigde Staten voorop. In de ogen van de doorsnee Rus wordt Rusland in toenemende mate en van alle kanten bedreigd door kwaadwillende vijanden die uit zijn op vernietiging van “Moedertje Rusland”! De Russische media reageerde furieus toen in het bekende satirische tijdschrift Charly Hebdo een cartoon verscheen die het neerhalen door ISIS van de Metrojet vlucht 9268 boven de Sinaï verklaarde als een gevolg van het Russisch ingrijpen in Syrië.

Eenzijds omdat inzet van Russische gevechtstoestellen boven Syrië zeer discutabel is bij het Russische publiek, anderzijds omdat met de bewering dat ISIS mogelijk verantwoordelijk zal blijken, een “nieuwe “ vijand op het toneel is verschenen. Alweer om Rusland te beledigen. De staats media verklaren deze cartoon als een volgend “bewijs van dreiging van buitenaf” Afgelopen week werd zelfs op het Russische TV programma Vesti Nedeli door de bekende journalist Dmitry Kiselyov een uitzending gewijd aan de inmiddels overduidelijke oorzaak van het

ISIS: Russische vliegtuigen intensiveren hun bombardementen

neerstorten van de Airbus boven de Sinaï: een bom, verborgen in het bagagecompartiment. De ware schuldigen zijn de Amerikaanse CIA en de Britse MI6 die ISIS hebben gecontracteerd om het vliegtuig op te blazen.

In het Westen begint langzaam maar zeker het besef door te dringen dat tegenmaatregelen niet kunnen worden uitgesteld.

De Europeanen hebben een eerste voorzichtige stap in de goede richting gedaan met als leidraad dat leugens het beste bestreden kunnen worden door de waarheid, hoe clichématig zo'n uitspraak ook moge klinken.

De EU heeft met dat doel voor ogen een klein team van niet meer dan tien man in het leven geroepen dat als hoofdtaak heeft om de leugens uit de Russische propagandakeuken en die specifiek gericht zijn tegen Europa, te ontzenuwen.

De Amerikanen laten echter vrijwel volledig verstek gaan.

Hoewel president Obama regelmatig publiekelijk verkondigt dat de Russische propaganda “absurd” is, wordt er door zijn regering nauwelijks aandacht aan het probleem geschonken.

In de jaren tachtig, toen de Kremlinpropaganda op haar hoogtepunt functioneerde, werd er in Washington tijdens de regering van president Reagan, en onder de Minister van Buitenlandse Zaken George

Schulz, de “Interagency Active Measures Working Group” en de “U.S. Information Agency” in het leven geroepen die onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Buitenlandse zaken tot doel had om de Kremlin propaganda het hoofd te bieden. De regering Clinton besloot echter dat er na de Sovjet periode nauwelijks behoefte meer was aan een dergelijk bureau en besloot dat van deze IAMW nog slechts een rompororganisatie mocht overblijven. Deze organisatie werd met het “Resetten” van de Rusland-Amerika verhoudingen van president Obama door Hillary Clinton vrijwel tot nul gereduceerd om de “Russen niet verder voor het hoofd te stoten”.

Een standpunt dat door Putin uiteraard in volle tevredenheid werd aangehoord.

Een jaar geleden, toen de Amerikaanse regering vaststelde dat de propaganda, verspreid door RT belachelijke vromen begon aan te nemen¹⁴, werd het voorstel gelanceerd om door een voortzetting van de IAMW opnieuw een klein bureau op te zetten. Het: “Counter-Disinformation Team”, die opnieuw zou gaan werken onder de verantwoordelijkheid van het “Bureau of International Information Programs” van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat een website zou gaan exploiteren om de meest belachelijke Russische propaganda te ontzenuwen. Doch na een eerste opzet werd het bureau weer gesloten, nogmaals om “de gespannen verhoudingen met het Kremlin niet te verergeren”.

Wat zou het Westen moeten en kunnen doen? Op welke manier zou het Westen de doorsnee Rus in binnen-en buitenland kunnen bereiken?

¹⁴ Onder meer door de bewering dat de Amerikanen met opzet het AIDS virus in Rusland hadden verspreid om de Russische samenleving te vergifigen.

Hoe kunnen we het vijandbeeld van het Westen voor de man in de straat, veranderen? Hem uitleggen dat we niet de doortrapte vijanden zijn die “Moedertje Rusland op de knieën proberen te dwingen”! Naar mijn mening moeten we met praktische oplossingen en werkbare instrumenten komen omdat doel te bereiken. Het probleem kan niet worden opgelost door de symptomen te bestrijden doch door de wortels van het probleem aan te pakken. Door de thermometer weg te gooien, verdwijnt de koorts niet!

Wanneer we er in slagen om de openbare mening van de Russen over het Westen te verbeteren zou de wereld er een stuk veiliger op worden.

